

Jornada de Treball
Grup impulsor de la Xarxa
Cultura per la inclusió social

Barcelona, 26 de maig de 2010, 10 hores.
Palau de la Virreina (La Rambla, 99), Espai 4.

Crònica

1	Presentació	3
2	Desenvolupament de la jornada: <ul style="list-style-type: none">■ Programa■ Benvinguda i presentació. Context: Cultura i inclusió social■ Conceptes: Les desigualtats culturals a la ciutat del segle XXI.■ Debat 1: Socialitzar la cultura? Culturitzar l'acció social? Les desigualtats culturals com a repte compartit entre el sistema cultural i el sistema de l'acció social.■ Accions: Elements per una agenda de la Xarxa Cultura per la inclusió social■ Debat 2: Connexions, visibilitat, discurs compartit i laboratori. Desplegament de la Xarxa.■ Tancament de la Sessió	4
3	Relació de persones assistents	20

1.

Presentació

El document que presentem recull les principals conclusions de la Jornada de presentació de la Xarxa de Cultura per la Inclusió Social de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva celebrada al Palau de la Virreina el dimecres 26 de maig de 2010.

La Xarxa neix en el marc de la primera jornada de treball del Grup Impulsor d'aquesta xarxa, integrat per una vintena d'organitzacions (associatives, privades i públiques) que tenen en comú la vocació de desenvolupar polítiques d'inclusió, especialment orientades a la superació de les desigualtats culturals.

Durant l'acte, al qual van assistir 44 persones, es va comptar amb la participació del Sr. Antoni Ariño, Professor de Sociologia i Vicerector de Planificació i Igualtat de la Universitat de València, amb l'objectiu d'obrir la reflexió i aprofundir en la temàtica de les desigualtats culturals. Posteriorment es va obrir la participació a la resta d'assistents al debat: "Socialitzar la cultura? Culturitzar l'acció social? Les desigualtats culturals com a repte compartit entre el sistema cultural i el sistema de l'acció social".

Finalment es van presentar les primeres eines de la xarxa, per la construcció de coneixement sobre experiències culturals orientades a la inclusió a la ciutat de Barcelona.

2.

Desenvolupament de la jornada

Programa

10:00	Acollida als participants. Lliurament de documentació.
10:30	Context: <i>Cultura i inclusió social</i> Obertura a càrrec del Sr. Ricard Gomà, Tinent d'Alcalde d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona, i del Sr. Jordi Martí, Delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.
11:00	Conceptes: <i>Les desigualtats culturals a la ciutat del segle XXI</i> Ponència a càrrec del Sr. Antoni Ariño, Professor de Sociologia i Vicerector de Planificació i Igualtat de la Universitat de València
11:45	Debat 1: Socialitzar la cultura? Culturitzar l'acció social? Les desigualtats culturals com a repte compartit entre el sistema cultural i el sistema de l'acció social.
12:15	Pausa
12:25	Accions: Elements per una agenda de la <i>Xarxa Cultura per la inclusió social</i> Sr. Carles Giner, Secretari del Consell de la Cultura de Barcelona. Sra. Mercedes Giovinazzo, Directora de la Fundació Interarts.
12:40	Debat 2: Connexions, visibilitat, discurs compartit i laboratori. Desplegament de la Xarxa.
13:15	Tancament de la Sessió

Benvinguda i presentació: Context: Cultura i inclusió social

Sr. Jordi Martí. Delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

Dóna la benvinguda a les persones assistents, a les quals agraeix l'assistència a la primera Jornada de la Xarxa Cultura per la Inclusió Social, i especialment al Palau de la Virreina, seu del Departament de Cultura de l'Ajuntament des de fa molts anys.

Destaca l'especial il·lusió i interès que li suposa celebrar aquesta trobada en aquesta casa ja que massa vegades les polítiques culturals han tingut un biaix vers un grup social amb determinants avantatges formatius, socials i culturals (font d'acusació de treballar per les elits, més que per la societat en general). Darrerament, a més, apunta que una deriva d'això ha estat el biaix cap a l'economia, i tal i com assenyala Joan Majó, cal pensar que les polítiques culturals no són una despesa sinó una inversió en termes econòmics.

Una inversió, continua, sobretot en termes econòmics –i especialment en moments dificultats o context de crisi econòmica- apunta que l'àmbit cultural és vist com un focus generador de riquesa, ocupació, de visibilitat i promoció internacional de la ciutat a nivell de turisme, i utilitzant una expressió que troba espantosa, de marca de ciutat.

Considera, sense desmerèixer que la intervenció pública en cultura ha de tenir un clar objectiu de suport a la producció i la màxima excel·lència en la generació de continguts en totes les arts, el pensament i els coneixements en general; i sense obviar que en el món contemporani globalitzat la cultura té un paper important en el terreny econòmic i en ajudar a la creació de riquesa i activitat econòmica el més avançada possible; faltaria una pota bàsica, si no entenguéssim que té un paper fonamental a l'hora d'afrontar els nous reptes socials a les ciutats contemporànies.

Bàsicament, perquè les ciutats actuals, i Barcelona no n'està exempta, són ciutats cada vegada més plurals des del punt de vista cultural pels fluxos migratoris i perquè la revolució digital i els canvis tecnològics han fet que els propis cada vegada siguem més diferents. Aquest fet, explica, provoca noves fractures socials que no tenen tant un motiu econòmic clàssic, sinó la capacitat de participar en la vida cultural d'allò col·lectiu. Un segon motiu és la capacitat d'accedir al coneixement i l'ús d'aquest coneixement, és a dir, la capacitat de convertir el coneixement i l'accés a la cultura en informació útil, estratègica, per la pràctica social.

Creu que caldria, encara que manca recerca i investigació, acotar programes culturals que vagin en la direcció de facilitar la igualtat en termes culturals, que vol dir, no només l'accessibilitat –segurament molt resolta avui per les innovacions tecnològiques, sinó que aquesta sigui significativa i realment útil per la pràctica social en un entorn urbà.

En la mateixa línia, afirma que s'estan fent esforços des de fa temps en el camp de la inclusió social des de polítiques culturals, com demostra la presència en l'acte de molts representants d'institucions i equipaments culturals que encapçalen aquests esforços.

Considera que, com havien comentat amb el Sr. Ricard Gomà, que mancava un espai formal de contacte i de relació directa entre la gent del món cultural i la gent d'acció social, de tal manera que es pogués comprovar si allò que s'està fent té sentit i té relació amb les

necessitats que avui té la ciutat en termes socials. Valora positivament, doncs, aquest espai d'encontre, aquesta barreja de cares com a element significatiu a celebrar de la jornada d'avui.

Acaba la seva intervenció agraint, de nou, a les persones assistents que hagin acceptat la invitació a participar en aquest acte.

Sr. Ricard Gomà. Tinent d'Alcalde d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona.

Agraeix l'assistència a les persones assistents, així com la invitació que des de Cultura s'ha fet per tal que la gent d'Acció Social assisteixi avui al Palau de la Virreina.

Explica que des de la primera vegada que van parlar amb el Sr. Jordi Martí de la necessitat de constituir aquesta xarxa, van estar d'acord en la necessitat de vincular més estretament els dos àmbits; de tal manera que es van centrar en l'àmbit operatiu necessari per engegar el procés de treball iniciat entre professionals i de gent del món de la cultura i del món de l'acció social i que ha fet possible aquest acte on es visualitzarà de manera formal la constitució de la Xarxa de Cultura per la Inclusió Social.

Destaca que Barcelona ha treballat molt tant en l'àmbit de la cultura com en l'àmbit de l'acció social des de sempre, però especialment en els últims anys. D'aquesta manera, continua, les polítiques públiques de cultura i d'acció social s'han situat no només com a elements programàtics o de govern, sinó com a columnes vertebrals del model de ciutat que estem construint. Recorda però, que els dos tipus de polítiques han tingut enfortiments en paral·lel, amb poca confluència, sense espais de posada en comú.

Remarca que tant en els Nous Accents del Pla Estratègic de Cultura de l'any 2006, com en el Marc Estratègic de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva de l'any 2008, hi ha una interpretació molt confluent de la realitat de la ciutat, que porta a la necessitat d'enfortir la dimensió social de la cultura i la dimensió cultural de la inclusió social.

Valora que hi ha un potencial molt important des del punt de vista conceptual potser sense ser-ne explícitament conscients anàvem construint en paral·lel.

Exposa que si s'analitzen els canvis socioculturals a Barcelona els darrers anys, com manifestava el Sr. Jordi Martí, observem que la cultura és cada vegada més un element d'emancipació i espai de construcció de vincles socials. La cultura, en aquest sentit, possibilita la construcció de capacitats creatives de les persones en aquesta societat del risc i de les incerteses.

Continua la seva intervenció afirmant que en analitzar les fragilitats de la societat, sorgeixen noves fractures o noves desigualtats, no només per factors vinculats a les necessitats d'àmbit material, que situen les desigualtats culturals en el centre dels nous processos d'exclusió i que es fan necessàries noves dinàmiques d'inclusió social. Afirmar que era necessari aquest espai de confluència amb l'objectiu de culturitzar l'acció social i socialitzar la cultura.

Destaca un segon valor que considera rellevant d'aquest espai: el fet que la xarxa permet generar espai compartit, relacional, de confluència, de construcció de polítiques públiques entre una gran pluralitat d'agents que venen treballant en els dos àmbits (cultura i acció social). La xarxa, diu, és una pluralitat de mirades, de punts de vista, de pràctiques, i de contribucions. Emmarca aquest marc de treball en la coherència de la pròpia dinàmica del Consell de Cultura en l'àmbit cultural i de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva en l'acció social.

Explica, que la Xarxa de Cultura per la inclusió social és la setena xarxa de l'Acord Ciutadà. Detalla que fins la creació d'aquesta xarxa, l'Acord tenia xarxes vinculades a l'àmbit de l'acció social, concretament a l'atenció a persones sense llar, la infància en risc i les famílies cuidadores. Destaca, també xarxes de caire transversal, com la Xarxa d'inserció sociolaboral, la Xarxa d'acollida i la futura Xarxa d'Habitatges d'Inclusió.

Explica que la xarxa neix amb la voluntat generar aquest nou eix de transversalitat entre l'acció social i la cultura per connectar pràctiques i agents culturals i de l'àmbit social, de

visualitzar les accions que es duen a terme, de treballar per afinar els elements de discurs compartit i per potenciar la voluntat d'acció, el caràcter operatiu de la xarxa.

En aquest sentit, subratlla que la xarxa és l'espai on des de la cultura i l'acció social es pot innovar i posar en pràctica noves accions. En altres paraules, la xarxa pot resultar un bon laboratori on desenvolupar millores permanents en les pràctiques socioculturals a la ciutat.

Apunta que la xarxa es constitueix sobre bases sòlides i apunta com a factors determinants del futur bon funcionament la trajectòria dels agents que hi formaran part i l'acord conceptual que ha existit per tirar-la endavant.

Es mostra confiat que la jornada aportarà nous elements de reflexió, ànims i voluntat per tirar endavant la xarxa i poder desplegar el pla de treball amb el que neix la xarxa, que es pugui tenir el mapa de les pràctiques culturals compromeses amb la inclusió social i de les pràctiques d'acció social que incorporen llenguatges artístics i culturals com a factors d'inclusió social i que a partir d'aquí es concretin els elements d'innovació i millora per tal que a Barcelona tots els projectes de vida siguin possibles.

Conceptes: Les desigualtats culturals a la ciutat del segle XXI

Ponència a càrrec del Sr. Antoni Ariño, Professor de Sociologia i Vicerector de Planificació i Igualtat de la Universitat de València.

Sr. Carles Giner. Secretari del Consell de la Cultura de Barcelona i Referent tècnic de la Xarxa Cultura per la Inclusió Social.

Explica que l'objectiu respon a posar sobre la taula tres elements: les polítiques a nivell de ciutat, que han exposat el Sr. Martí i el Sr. Gomà; un espai per les idees i els conceptes (en relació a les desigualtats culturals, en la que aprofundirà el Sr. Ariño); i un espai on concreta l'agenda de la xarxa, la part de les accions. El programa, doncs, respon a aquesta triple vocació: polítiques, conceptes i accions.

Presenta el Sr. Antoni Ariño, professor de la Universitat de València, el ponent que obrirà l'espai a les idees per al debat i aportarà elements de coneixement entorn les desigualtats culturals: si són noves o són de sempre, quin volum tenen, a quines persones efectes, etc.

Finalitza ressaltant alguns detalls biogràfics i de la trajectòria professional del Sr. Ariño, i destacant la propera publicació del seu llibre "Prácticas culturales en España. Desde los años sesenta hasta la actualidad".

Sr. Antoni Ariño. Professor de Sociologia i Vicerector de Planificació i Igualtat de la Universitat de València.

Agraeix la invitació a l'acte i afirma que és un plaer estar en aquesta jornada.

Explica que reflexionarà entorn temes que han centrat bona part de la seva activitat acadèmica i d'investigació com les problemàtiques socials, la ciutadania solidaria i la sociologia de la cultura.

Posa com a exemple de la tradicional separació entre els àmbits d'acció social i cultura, els perfils i els plans d'estudis diferents dels seus alumnes, tant de la facultat de treball social com del màster de gestió cultural; i que pensen en claus i estratègies professionals, vitals i concepcions del món que són molt diferents.

Subratlla l'interès de la problemàtica, en la qual a Europa s'han fet temptatives, però que no han tingut sostenibilitat en el temps; i assenjala que el plantejament de la xarxa és molt encertat.

Destaca que molt sovint es parla d'inversió en investigació, desenvolupament i innovació en molts camps, lamentant que aquesta innovació no se sol aplicar a la cultura i a la innovació sociocultural.

Repassa els diferents elements que tractarà en la seva intervenció: l'estat de la qüestió; el marc de referència conceptual; l'organització i distribució de la cultura; els nous fenòmens lligats a la fragmentació socio-cultural; els micro-clústers locals per la inclusió; i una apologia per la innovació sociocultural.

Explica que que la pròpia definició de cultura és problemàtica. Cita als clàssics i a Nietzsche en particular, que amb la frase "pulchra es paucorum hominum" feia referència a les coses velles

com a elitistes, minoritàries, per a poques persones. Aquest plantejament porta a pensar que la desigualtat cultural serà una característica estructural de la pròpia cultura. Max Weber afirmava que tot el tema l'art és un tema diabòlic, que no se sap que es d'aquest món, ja que la lògica interna del món de l'art el duu a la jerarquització. Diferència, en contraposició als béns culturals, que els béns socials no tenen aquesta característica intrínseca.

Exposa que en els estudis recents sobre inclusió social (com en l'Informe de l'Obra Social de Caixa Catalunya i en l'Informe de la Fundació Foessa) pràcticament no es presta atenció a les desigualtats culturals o a la dimensió cultural de les desigualtats.

De forma concreta, assenyalava que els informes es centren en l'exclusió residencial, en l'ocupació, en la salut, l'educació; del capital social, relacional. Només en el capítol 6 de l'Informe Foessa es parla de capital social i capital simbòlic com a factors d'exclusió i desenvolupament social, malgrat no resol el problema d'anàlisi vers les desigualtats culturals.

Apunta que hi ha un cert interès –sobretot a nivell de la sociologia anglosaxona– en les desigualtats digitals, tant a nivell d'accés com en la utilització de la navegació que hom pot fer a la xarxa i aprofitar per la seva vida i per construir coneixement.

Argumenta que, des de fa temps, ha existit un silenci sobre les desigualtats culturals, vinculades, a Espanya, a l'evolució de les polítiques culturals. Com a exemple assenyalava l'escassa producció acadèmica sobre el tema, i que mai han constituït un programa explícit de l'acció de govern. No hi ha hagut mai, en aquest sentit, una perspectiva clara de les desigualtats culturals com a eina d'acció fonamental de la política d'acció cultural.

Explica que durant la transició democràtica i l'assentament de l'Estat de les Autonomies es pot parlar de predomini d'un model de política cultural, que es podria qualificar de política del reconeixement: és a dir, una política de posada en valor de les identitats i peculiaritats culturals. Durant les darreres dues dècades, emergeixen les polítiques culturals orientades per la seva dimensió econòmica. En aquest punt fa referència al síndrome de diferenciació marginal, segons el qual les ciutats i territoris construeixen grans equipaments per cridar l'atenció en el món de la globalització, i que a la ciutat li permeten adquirir un lloc en el món de la globalització turística; sens dubte molt allunyada de la problemàtica central de les desigualtats culturals.

Destaca que el concepte de cultura és multidimensional, i que és un recurs de distribució asimètrica. En relació als recursos culturals, explica que es caracteritzen perquè el seu consum no exclou el consum per part d'altres persones (bé comunal, no excludent) i per la no existència d'un criteri/escala únic per determinar què són béns culturals.

Afirma que més enllà de la cultura com a recurs, aquesta té una important dimensió normativa, alhora que constitueix un camp de relació i lluita ja que sovint existeix un conflicte per controlar i limitar l'accés de la resta de persones als béns culturals. Així mateix, una altra dimensió de la cultura fa referència a la cultura com a marc de producció de sentit i de la identitat (ja que a través de la cultura definim el sentit de la nostra existència individual i col·lectivament, i la pròpia identitat).

Conclou per tant, participació i inclusió cultural, no solament són qüestions de distribució de béns o de serveis discrets, sinó que són qüestions molt més complexes.

En relació a la democratització cultural, considera que s'inicia l'any 1978 amb la creació del Ministeri de Cultura i la primera enquesta de demanda cultural. No obstant, després pràcticament desapareix de les polítiques culturals i persisteixen les desigualtats culturals. Com a exemple, presenta el fracàs en l'adquisició de competències a nivell escolar, font que determina l'accés a tot tipus de béns culturals.

Destaca també una transició molt ràpida entre el que podríem anomenar la generació de la cultura lletrada, que adquireix a l'escola les competències de la lectura i l'escriptura; la generació de la televisió i el món audiovisual; i la generació digital. Mentre que en altres societats aquest canvi de paradigma o de sistema comunicatiu es produeix a finals del segle XIX o a principis del segle XX, a Espanya s'inicia els anys seixanta; fet que genera problemàtiques específiques de la nostra societat.

Seguint a Olivier Donnat, diferencia quatre escenaris a nivell de democratització cultural en estudiar les pràctiques culturals franceses:

- L'efecte d'estructura: on creix el volum de la població de referència sense que variï el percentatge.
- La intensificació dels públics preexistents, és a dir, un increment de la freqüència dels mateixos públics.
- L'extensió dels públics o categories més representades, és a dir, un augment del percentatge del mateix perfil.
- La modificació dels perfils sociodemogràfics és l'únic escenari en el qual podríem parlar clarament de democratització cultural.

Destaca dues condicions necessàries per tal que es produeixi una autèntica democratització cultural: l'increment del nombre d'usuaris i la reducció de les diferències existents entre categories socials que la practiquen, fins i tot una necessària inversió entre categories.

Es pregunta si es produís una democratització real, és a dir, si es modifiqués el perfil demogràfic, es restaria inalterat el significat de la pràctica realitzada.

Presenta l'anàlisi de la participació cultural actual a través dels instruments disponibles (enquestes, dades estadístiques, fonts administratives i treballs de caire qualitatiu) que mostren que els camps culturals es troben estructurats per lògiques diverses basades en l'edat o el sexe, però també pel nivell educatiu.

A nivell d'exemple menciona que les preferències pel que fa a la lectura varien en funció de la variable sexe: els homes llegeixen lectures d'esports; mentre que les dones tenen un espectre més ampli i llegeixen lectures del cor, de cuina, salut o de decoració, entre d'altres. Altres variables amb menor correlació pel que fa a la lectura són, per aquest ordre, el nivell educatiu, la qualificació professional i l'edat. En el cas dels gustos musicals i cinematogràfics, les variables més rellevants són l'edat, el nivell educatiu, l'ocupació i el sexe.

A grans trets, situa com a principals factors explicatius de les diferències pel que fa a preferències i pràctiques culturals la diversitat sexual, les diferències en l'edat i el nivell educatiu.

En relació al nivell educatiu, variable clau en parlar de cultura i les desigualtats associades a aquesta, cita a la Sra. Marina Subirats per explicar que "els mecanismes educatius, que acostumem a considerar relativament igualitaris, permeten la promoció cultural d'una minoria procedent de la classe baixa, però alhora serveixen amb gran eficàcia de mecanisme de legitimació de les posicions privilegiades de la classe alta". Al seu torn, apunta que les institucions educatives funcionen de manera justa si les seves classificacions finals inverteixen les classificacions inicials.

Sobre el nivell educatiu, emfatitza que és la principal estructura de producció de desigualtat, perquè qui té una esperança educativa més llarga és qui ve de famílies amb nivell econòmic elevat amb pares i mares amb estudis universitaris. Així, apunta, amb el finançament públic – en realitat- estem finançant l'esperança educativa de les classes més altes; un nivell educatiu que determina l'accés a la resta de recursos (treball, i practiques culturals) i es converteix en la principal font de desigualtat de la societat contemporània.

Remarca que hi ha dos lògiques en parlar de cultura: la lògica de la desigualtat, i la lògica de la diferencia: gustos, preferències, pràctiques i universos culturals diferents als d'altri i als vigents a la cultura dominant.

Pel que fa a l'anàlisi de les dades planteja un problema metodològic: la invisibilitat, que sovint s'associa a la incultura. Per a exemplificar-ho posa el cas d'una persona que es considera no lectora a la llum del tipus de lectures que se li presenten en les enquestes, la qual apareixeria categoritzada com a persona que no llegeix absolutament res. El problema, afirma, és que segons els que es consideri lectura legítima molts sectors de població podrien aparèixer classificats com a incultes per no llegir allò considerat com a culte.

Presenta quatre nous fenòmens vinculats a la fragmentació social:

- De l'edat a la generació: les cohorts d'edat avançada (societat d'edats). Apunta que l'edat pot generar fragmentació, aïllament. Com a element per fer-hi front assenyala les polítiques intergeneracionals o de mediació intergeneracional.
- La individualització, l'estructura de les llars i la cerca per part de cada persona de l'autonomia personal. El 30% de les llars de la ciutat de Barcelona són llars unipersonals, fet que assenyala com a símptoma del procés d'individualització de la societat contemporània.
- La nova ciutadania: la immigració i els enclavaments multiculturals.
- El règim de comunicació digital i les competències digitals.

Explica que el nou règim de comunicació digital configura un nou fenomen, que anomena la metacultura, Internet en última instància, on estan totes les formes culturals presents i passades sense un ordre específic i on tothom pot seleccionar i accedir a diversos continguts. La metacultura és l'univers de l'hipertext, que no té principi ni final. La metacultura, genera un dilema entre la cultura objectiva i la cultura subjectiva. La cultura objectiva és tot allò que la societat col·loca a l'abast de tothom, de la qual tothom se'n pot apropiari que creix exponencialment fins a l'infinit en plena era digital. Per cultura subjectiva entén aquells elements que hom pot aprendre o apropiari-se en accedir, que és limitada. En aquest sentit, explica, el món digital diversifica com mai abans s'havia produït, doncs el recorregut que hom pot fer a Internet no serà mai igual al que pugui fer una altra persona.

En el marc d'aquesta diversificació, explica els marcs generals de significat que tenim en la societat actual, amb el suport d'uns gràfics en els quals diferencia dos eixos, l'eix global-local i l'eix individu-comunitat. Tenint en compte en la relació global-individu, el món global és el món del consum, del mercat, individualitzat. En la perspectiva global-comunitat apareix el fenomen del cosmopolitisme i de la ciutadania global, d'una esfera pública comunal. En el quadrant que relaciona local-individu hi ha la lògica del individualisme exasperat i xarxes que l'individu tria fruit de la seva decisió personal (les xarxes, les associacions els espais cívics). Per acabar en l'àmbit de la relació local-comunitat situa els enclavaments que es deriven de la convivència multicultural en la societat dels fluxos migratoris generalitzats.

Afirma que no es pot somniar amb el consens, amb la unanimitat, ja que la diversitat es irreductible, també pel que fa als béns culturals. En aquest sentit, considera clau crear espais de negociació i mediació, doncs mai hi haurà uns valors comuns.

També en relació a la complexitat considera que la cultura ha desbordat els equipaments culturals, generant noves formes de connectivitat i un cert nomadisme cultural. Anima, doncs, a sortir del despatx, a fer política de carrer, en el sentit que l'oferta activa ha de crear la demanda, tot afirmant que no tothom assisteix als equipaments culturals.

Reafirma la idea de que invisibilitat no es in-cultura i, que cal corregir la distribució desigual dels béns culturals.

Remarca la importància del capital simbòlic en tot el procés, dotant les persones de les competències de les habilitats per tal que per elles mateixes puguin construir el seu significat i la seva identitat.

Posa en valor l'existència de diverses formes d'inclusió, que han de ser actives, associatives, narratives i participatives. Apunta que una associació oberta genera una gran riquesa, genera narracions vitals, significat de la seva identitat en el seu barri i en el seu territori, sentir que pertanyen a una comunitat; una pertinença que aporta dignitat i orgull a les persones. En aquest sentit, creu que la política d'inclusió ha de permetre generar narracions vitals, de futur per a la ciutadania.

Considera que la conclusió de tot plegat és que tot és social i tot és cultural, d'una manera indestruïble; i sovint són les disciplines acadèmiques, els departaments administratius-polítics els que separen i compartamentalitzen les lògiques de la vida social, per bé que la inclusió és

un fenomen integral que cal abordar des de la perspectiva de la interacció, des de la proximitat.

Basant-se en els llibres "El ascenso de la clase creativa" y "¿Quién es tu ciudad?" de Richard Florida, en els que reflexiona entorn la proximitat i els microclústers de la inclusió social, un bé o servei que creu que cal crear. En aquest marc situa els barris, uns espais de serveis en els quals els individus podran desenvolupar la seva autonomia i la seva emancipació.

Destaca que les polítiques d'emancipació no poden ser polítiques de tipus familiarista ja que poden "ofegar" la persona, i que ni la família ni el mercat poden aportar eines d'emancipació suficients. En aquest sentit, considera necessaris més espais i recursos públics que promoguin el desenvolupament de l'individu, com ara les xarxes cíviques. És el que anomena "la comunitat local com a servei" a nivell de recursos transversals com l'associacionisme, la festa, els espais de mediació i els laboratoris d'idees.

Acaba la seva intervenció situant el repte de la innovació sociocultural com un dels reptes més importants de la societat actual; i no el de la innovació tecnològica. Una innovació sociocultural, que basa en la creativitat humana aplicada a la resolució de problemes socials, a través dels laboratoris d'idees -a desenvolupar a nivell de barri- per poder fer propostes i aportar noves idees per desenvolupar el territori, ja que les persones tenen la concepció del que és un bé cultural.

Debat 1: Socialitzar la cultura? Culturitzar l'acció social? Les desigualtats culturals com a repte compartit entre el sistema cultural i el sistema de l'acció social.

Torn d'intervencions del públic:

Sra. Imma Miret. Directora de Participació Social de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona.

Agraeix la intervenció del Sr. Antoni Ariño, molt encertada ja que permetrà reflexionar entorn la direcció de les polítiques que caldrà impulsar i com afrontar la reducció de desigualtats socials a nivell de xarxa.

Sr. Jordi Gusi. ECAS – Entitats Catalanes d'Acció Social.

Pregunta si serà possible disposar de la presentació power point del Sr. Ariño amb la voluntat de poder transmetre el coneixement que avui ha exposat a l'organització.

Explica que des d'ECAS treballen amb col·lectius en situació de vulnerabilitat i aposten per fer polítiques d'accés a la cultura.

Vol aclarir que entenia el Sr. Ariño per fomentar l'accés a la cultura, ja que en un principi ha entès que el Sr. Ariño feia referència a la generalització de la cultura, en el sentit que tothom hi accedeixi; però al final ha entès que feia referència a fer arribar als col·lectius en risc d'exclusió el que per ells/es és cultura a través de la creació de microclústers o nous espais culturals.

Sr. Rafael Vilasanjuan. CCCB – Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.

Vol avançar en la idea de laboratoris sociocultural, ja que en treballar en organitzacions d'acció social s'estan fent polítiques culturals d'integració, no identificades com a polítiques d'elit o de museu, cinema o teatre. Entén que la base d'aquests laboratoris socioculturals hauria de partir d'aquí, si és que no són ja aquestes associacions que treballen en l'àmbit social.

En canvi, des de l'àmbit dels centre culturals el repte es fer arribar la cultura, la intel·lectualitat a tota la societat a partir de noves d'aproximació a la gent.

Pregunta si la proposta de laboratoris socioculturals va en la línia d'ajuntar aquestes dues vies o en la línia que cadascú reforci la capacitat de buscar noves idees.

Sr. Joan Oller. Consorci de l'Auditori i l'Orquestra.

Creu que els equipaments culturals poden ser un bon instrument –ben gestionats i amb polítiques correctes- per acomplir aquests objectius que ens estem plantejant. Un altre element és que els equipaments siguin autistes o oberts a la societat; però considera innegable el potencial que tenen.

Demana al Sr. Ariño que expliqui què entén per cultura artístics i què per cultura en un sentit més global.

Considera que la cultura artística pot ser una forma d'expressió que pot tenir un paper positiu en plantejar aquests objectius.

Sr. Antoni Ariño. Professor de Sociologia i Vicerector de Planificació i Igualtat de la Universitat de València.

Respon a les preguntes que li han estat formulades fins al moment. En relació a la cultura artística, defensa un plantejament basat en la radicalitat antropològica. Defensa que tothom té una capacitat de creació i innovació. En aquest sentit, afirma, el problema radica en trobar un espai que li faciliti aquestes capacitats. Tothom té una mirada estètica/artística sobre la seva persona, els espais que habita, i sobre el món en el qual viu; malgrat pugui estar influenciada per les visions dominants a la societat o els mitjans de comunicació.

Apunta, no obstant, que aquesta mirada pot ser considerada com a no art. En aquest sentit, representa un problema saber què és cultura artística. Creu que la cultura té una dimensió estètica, comunicativa, identitària, etc. però hi ha una diversitat cultural irreductible.

Considera que s'ha de partir del reconeixement –des dels ajuntaments i conselleries- per tal de maximitzar les oportunitats de totes les persones, especialment d'aquelles vulnerables. Cal partir, assegura, del que són i del que volen ser per donar capacitat i anar més enllà del que aquestes persones són. D'aquesta manera la persona pot descobrir elements de la cultura que mai abans hagués conegut/experimentat per ella mateixa.

Assegura que per arribar a tots els sectors de població, com els joves que no acostumen a anar als museus per exemple, cal crear serveis al barri i impulsar les associacions, per tal que les persones a través dels serveis o les associacions descobreixen noves propostes; així com que vetllar perquè els diversos públics trobin productes culturals del seu gust als equipaments. Partint de la situació en la qual estan les persones podem obrir el ventall que tenen al seu abast.

Considera que tot i tenir més gent als museus, no es pot estar content. El perfil de persones que visiten els museus, que van a l'òpera ha variat. Anar a un determinat equipament va lligat a una funció social, és ben diferent, per exemple, a escoltar la mateixa música des de casa.

Sra. Mercè Darnell. Càritas Diocesana.

Considera molt rellevant que en els àmbits on es classifica l'exclusió, la cultura no hi és present, ja que –segons creu- no és considerada una necessitat bàsica, com l'habitatge o l'educació. Caldria, explica, reforçar aquesta idea.

Subratlla la importància de la presència de la cultura en els col·lectius en risc ja que és un element de motivació, d'expressió; una idea que ha estat més present en el tercer món. L'habitatge o l'ocupació són bàsics, però també la cultura perquè contribueix a la autorealització personal.

Apunta que és necessari aproximar als barris i a la cultura, les escoles amb elevades taxes de fracàs escolar. Creu que d'aquesta manera es reduiria el fracàs escolar. En aquest sentit planteja que cal acostar els infants a equipaments culturals a partir de les escoles; ja que en cas contrari, pot succeir que aquests infants i adolescents no trepitgin mai determinats equipaments tot i viure'n a pocs metres.

Sra. Imma Miret. Directora de Participació Social de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania de l'Ajuntament de Barcelona.

Considera clau la proximitat i la mediació, cabdals per l'Ajuntament, i promoure l'accés a la cultura a col·lectius amb risc d'exclusió.

Posa en coneixement dels assistents l'existència d'un estudi de la Sindica de Greuges de Barcelona on es visualitza com es perpetua la pobresa i l'exclusió a la ciutat degut a elements culturals.

Explica, com a exemple de model d'èxit des de la proximitat, el treball del Consell del Poble Gitano, principalment a nivell de mediació, per adaptar l'escola a les famílies gitanes i intentar que els nois i noies accedeixin a l'Institut.

Sr. Antoni Ariño. Professor de Sociologia i Vicerector de Planificació i Igualtat de la Universitat de València.

Valora la importància de posar en comú exemples de bones pràctiques i polítiques.

En relació a la primera intervenció, apunta que les associacions actuals són unifuncionals i especialitzades; mentre a finals del segle XIX i principis del segle XX, quan es creaven, eren multifuncionals (ara són així a països en vies de desenvolupament). Això cal tenir-ho en compte doncs no

es pot pretendre fer el que fan aquests països. Les societats contemporànies avançades responen a una lògica d'especialització funcional i de burocratització.

Destaca, de nou, que les polítiques han de ser de proximitat, ja que en el món global i en el món del coneixement intangible les persones són locals. El món és global i l'aprenentatge és local, afirma. Les desigualtats, doncs, no s'aborden de forma genèrica, sinó des de la proximitat.

Accions: Elements per una agenda de la Xarxa Cultura per la inclusió social

Sr. Carles Giner. Secretari del Consell de la Cultura de Barcelona i Referent tècnic de la Xarxa Cultura per la Inclusió Social.

Explica que la voluntat de la taula és parlar entorn les accions, ja que les accions poden donar la pauta de sentit i d'èxit de la xarxa.

Agraeix la feina feta i la dedicació en el procés de creació de la xarxa de membres de l'equip tècnic com la Sra. Miret, el Sr. Barreda, la Sra. Truño, la Sra. Mallas i la Sra. Soler.

Informa que durant els mesos d'abril i maig s'han celebrat reunions amb els membres del grup impulsor de la xarxa: entitats i organitzacions d'acció social, institucions culturals i institucions socioculturals.

Considera que ara arriba el moment de desenvolupar el treball en xarxa en reunions de petit format: tallers, comissions, etc. per treballar de forma compartida, i emfatitza que la voluntat de la jornada és fer visible el grup impulsor.

Esmenta aquells elements que considera que constitueixen el codi genètic de la xarxa:

- El valor que suposa la pluralitat i la diversitat d'agents, que al seu torn és complexitat ja que moltes entitats presents aquí també representen a xarxes d'entitats, i algunes institucions són pluricel·lulars.
- Fer front a les desigualtats culturals.
- Vetllar tant per l'oferta com per la demanda de productes culturals. En aquest sentit explica que s'ha avançat en l'oferta, en al·lusió a l'accessibilitat, però cal fer més polítiques de demanda, fent que diferents grups socials s'aproximin a les narratives de les institucions i pràctiques culturals.

Explica que la primera acció de la xarxa és elaborar un Mapa d'experiències culturals orientades a la inclusió existents a la ciutat.

Posa en antecedents a les persones assistents explicant que el mapa pretén ser una eina de coneixement actualitzable que aporti pautes entorn les pràctiques existents tant des d'una perspectiva qualitativa com quantitativa.

Informa que durant la primer quinzena de juliol es vol realitzar una reunió operativa en grup reduït de treball com a marc on compartir, millorar i contrastar la proposta de Mapa de projectes culturals orientats a la inclusió.

Enumera aquells tres grans elements que el mapa permetrà analitzar, avaluar i facilitar en un futur:

- El foment i l'accés a equipaments i projectes culturals: la mediació i la diversificació en l'accés, l'accessibilitat integral i les accions de cara a les persones amb mobilitat reduïda.

- El desenvolupament de les capacitats creatives de les persones: a nivell educatiu, per fomentar la inserció laboral i per dur a terme accions d'impuls de plataformes d'interrelació.
- La promoció de valors cívics de ciutadania i ciutadania cultural, a nivell d'educació i de festa i convivència.

Explica que la Fundació Interarts utilitzarà entrevistes personals com a mecanisme de treball per poder analitzar en profunditat els diferents projectes que es mostraran al Mapa de projectes culturals orientats a la inclusió.

Estima que a la tardor es podrà disposar d'una primera versió del mapa.

Dóna pas a la Sra. Mercedes Giovinazzo.

Sra. Mercedes Giovinazzo. Directora de la Fundació Interarts.

Explica que la Fundació Interarts acompanya el procés de preparació del document, un element que ajudarà la xarxa a treballar, a tenir vida pròpia.

Considera que la xarxa ha de combinar producció, acció i innovació.

Destaca que el Mapa de projectes culturals orientats a la inclusió, entès com un instrument, es construirà de forma participativa i col·laborativa. Serà un mapa on s'identificaran bones pràctiques i que permetrà realitzar accions conjuntes.

Remarca que l'elaboració del mapa serà un procés continu, que permetin identificar projectes que il·lustren el que existeix i que siguin motor de desenvolupament de la xarxa mateixa.

Creu que la cultura ha de permetre exercir de vincle amb la societat, com a substrat de cohesió. La cultura ha de permetre, també el desenvolupament humà de la persona, del ciutadà del futur que participarà en la societat.

Defineix l'accés i la participació –dos valors o drets universals- com a elements que permeten estructurar els diferents àmbits. Cal donar oportunitats de participar i competències per facilitar l'accés integral. També fa referència al diàleg i la mediació i la creativitat com a element de construcció de la persona.

Pel que fa als àmbits, explica que s'ha partit de la idea de ciutadania, entenent que és possible la creació de nous espais públics a fomentar per facilitar la convivència.

A nivell metodològic, informa que caldrà acabar de determinar uns criteris clars per seleccionar quins projectes seran considerats bones pràctiques en l'elaboració del mapa (entre 10 i 15). No obstant, en un annex del document es farà una relació de totes aquelles organitzacions o projectes a nivell cultural existents a la ciutat.

Mostra la voluntat de tenir enllestit el document al novembre, un document que serà un bon instrument per a la vida de la xarxa i que podrà ser actualitzat en el temps (permet un procés continu, sense representar una foto definitiva).

Debat 2: Connexions, visibilitat, discurs compartit i laboratori. Desplegament de la Xarxa.

Segon torn d'intervencions del públic:

Sra. Teresa Crespo. ECAS – Entitats Catalanes d'Acció Social.

Valora el positivament l'efecte d'inserció i relació que té la cultura, però remarca l'element terapèutic que també té l'art com a mitjà d'expressió/comunicació i com mitjà per millorar processos i actuar terapèuticament. Es pregunta si en parlar de l'àmbit educatiu s'inclouia aquesta vessant terapèutica.

Destaca la cultura com a element per a comunicar-se/d'expressió, una vessant que caldria contemplar.

Ressalta la cultura com a element passiu (veure una manifestació cultural) i com a expressió d'un mateix; dos dimensions a analitzar.

Sr. Toni Puig. Xarxa de Centres Cívics de Barcelona.

Posa en coneixement de les persones assistents que Barcelona disposa de 51 centres cívics i 26 casals de barri; fent un total de 77 centres.

Considera positiu que la xarxa, a partir dels centres cívics i els casals de barri, pogués treballar amb les entitats socials i qualsevol associació per poder muntar projectes comuns. Aposta per potenciar el treball conjunt amb els centres cívics.

Sr. Carles Giner. Secretari del Consell de la Cultura de Barcelona i Referent tècnic de la Xarxa Cultura per la Inclusió Social.

Explica que encara es poden introduir nous criteris per a elaborar el Mapa de projectes culturals orientats a la inclusió, com incorporar aquells projectes que tenen una funció terapèutica (com el projecte "La bellesa cura" que porta la Sra. Anna Castellano).

Valora que també cal tenir present aquells programes que fomenten l'accés a la cultura a aquelles persones amb mobilitat reduïda, considerant que potser cal variar-ne la nomenclatura.

Apunta que el segon gran criteri per elaborar el mapa contempla el potenciament de les capacitats creatives.

Es mostra d'acord amb el Sr. Toni Puig en crear noves connexions, fent que la xarxa sigui un hub. Afirmar que des de la web de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva i el Consell de Cultura es farà èmfasi en la condició de laboratori i es facilitaran les connexions.

Sra. Anna Castellano. MUHBA – Monestir de Pedralbes.

Exposa breument els trets més significatius del programa "La bellesa cura" que s'organitza des del Museu de Pedralbes, una de les seus del Museu d'Història de Barcelona. És un programa adreçat persones que en situacions normals no accedeixen als museus que han obert a escoles amb nens i nenes de discapacitat, per aproximar-se a la cultura a través d'una experiència més sensitiva.

El programa permet que les persones que assisteixen a la visita coneguin l'art i la cultura a través d'una experiència sensitiva.

Considera interessant compartir informació entorn els diferents col·lectius per poder oferir productes d'interès, a més a més, de per compartir experiències.

Sr. Antoni Ariño. Professor de Sociologia i Vicerector de Planificació i Igualtat de la Universitat de València.

Proposa eliminar la diferenciació entre cultura activa i cultura passiva, ja que creu que la cultura sempre és activa.

Explica que cultura és interactiva, en el sentit hom no està aïllat, i transmet allò que ha experimentat.

Explica que està d'acord en el fet que la cultura és sensitiva –no una experiència espiritual o intel·lectual que poden sentir les classes més lletrades.

Conclou afirmant que la cultura és pràctica i posa en valor la constitució de la xarxa i la creació del Mapa de projectes culturals orientats a la inclusió, ja que considera que la xarxa és un projecte extraordinari, pioner a Espanya.

Sra. Núria Paricio. Fundació Tot Raval.

Demana no parlar de bones pràctiques, ja que és una altra manera d'etiquetar uns determinats projectes. Recomana utilitzar el terme experiències interessants.

Apunta que cal posar a l'abast de determinats col·lectius la cultura i determinats equipaments i posa com a exemple obrir les portes de certs espais del CCCB per tal que hi duguin a terme activitats culturals. S'ha de posar a l'abast, diu, allò que interessa realment als diferents col·lectius de persones.

Considera molt rellevat la tasca que pot fer la xarxa, en la línia del que exposava el Sr. Toni Puig, per traçar línies d'interès més enllà dels barris i poder difondre activitats i projectes.

Sra. Sonia Gainza. Auditori Apropa.

Considera que malgrat facilitar l'accés de determinats col·lectius a activitats culturals, com es fa des de la iniciativa "L'Auditori Apropa" no és suficient, ja que no s'arriba a tots els col·lectius de població, com ara les persones immigrades o el jovent.

No obstant, posa en valor que aquest accés és molt positiu, com li expliquen els educadors/es socials amb els que treballa, ja que les persones usuàries experimenten noves sensacions i transformacions. Explica que la preparació de la sortida, el treball previ és tan o més important que la visita o l'experiència. Aquesta tasca permet transformar petites individualitats.

Tancament de la Sessió

Sr. Carles Giner. Secretari del Consell de la Cultura de Barcelona i Referent tècnic de la Xarxa Cultura per la Inclusió Social.

Emplaça al públic a una nova reunió més operativa, en un mes aproximadament, en el taller entorn el Mapa de projectes culturals orientats a la inclusió.

Agraeix l'assistència i la participació a totes les persones assistents.

3.

Relació de persones assistents

1. Agustín, Andreu. Xarxa de Centres Cívics de Barcelona.
2. Ariño, Antoni. Professor de Sociologia i Vicerector de Planificació i Igualtat de la Universitat de València.
3. Arranz Martín, Juan José. Consorci de Biblioteques de Barcelona.
4. Bailac Puigdemívol, Assumpta. Gerent del Consorci de Biblioteques de Barcelona.
5. Baltà i Portolés, Jordi. Fundació Interarts.
6. Barreda Solé, Francesc. Direcció de Participació Social, Ajuntament de Barcelona.
7. Caramés Boada, Esteve. Gabinet del Delegat de Cultura de Barcelona.
8. Casadesús Calvó, Francesc. Director del Mercat de les Flors-Centre de les Arts del Moviment.
9. Castellano i Tresserra, Anna. MUHBA-Monestir de Pedralbes.
10. Codina Filbà, Antoni. Director General de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.
11. Crespo Julià, Teresa. Presidenta d'ECAS-Entitats Catalanes d'Acció Social.
12. Darnell Viaña, Mercè. Càritas Diocesana.
13. Farràs Company, Valentí. Fundació "la Caixa".
14. Fort, Alfred. Gerent del TNC – Teatre Nacional de Catalunya.
15. Gainza Bernal, Sonia. Auditori Apropa. Fundació de l'Auditori i l'Orquestra.
16. Giner i Camprubí, Carles. Secretari del Consell de la Cultura de Barcelona.
17. Giovinazzo, Mercedes. Directora de la Fundació Interarts.
18. Godàs Pérez, Xavier. Cap de Gabinet de la Tinència d'Alcaldia d'Acció Social i Ciutadania.
19. Gomà Cardona, Ricard. Tinent d'Alcalde d'Acció Social i Ciutadania.
20. Grimaldi Piquero, Rosa. Fundació Interarts.
21. Gusi Puig, Jordi. ECAS-Entitats Catalanes d'Acció Social.
22. Kinglake, Steffie. Associació Socio-Cultural DJs Contra la Fam.
23. Mallas Riera, Esther. Direcció d'Acció Social Ajuntament Barcelona.
24. Marco, Raul. Creu Roja Barcelona.
25. Martí, Jordi. Delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.
26. Martinez de Obregón, Daniel. President d'AETCA-Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya.
27. Martinez Marfil, Sonia. Directora de FEDAIA-Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència.
28. Mataix Ubach, Toni. Gerent del Centre de Normalització Lingüística de Barcelona.
29. Miret i Nicolazzi, Imma. Directora de Participació Social, Ajuntament de Barcelona.
30. Navarro Delgado, Elena. Departament de Comunicació i Màrqueting Institut de Cultura de Barcelona.
31. Ollé Pous, Josep. Director Adjunt de l'Àrea de Gestió de Centres de la Fundació La Caixa.
32. Oller Cuartero, Joan. Director del Consorci de l'Auditori i l'Orquestra.
33. Paricio Paricio, Nuria. Directora de la Fundació Tot Raval.

34.	Pascual i Ruiz, Jordi. Agenda 21 de la Cultura.
35.	Puig Picart, Toni. Xarxa de Centres Cívics de Barcelona.
36.	Rius, Marina. Fundació Tot Raval.
37.	Robles Martínez, Antònia. Directora del Centre Cívic Pati Llimona.
38.	Sala Marzal, Carles. Director de Cooperació i Relacions Sectorials, Institut de Cultura de Barcelona.
39.	Sánchez Álvarez, Àngel. Vicepresident 3r Fatec-Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya.
40.	Sanchez Massip, Jordi. Director de serveis de la Direcció d'Acció Social, Ajuntament de Barcelona.
41.	Sanz, Noelia. Gerència, Institut de Cultura de Barcelona.
42.	Toledano Gaju, Lluís. Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.
43.	Truñó i Salvadó, Marta. Assessora tècnica de la Segona Tinència d'Acció Social i Ciutadania.
44.	Vilasanjuan Senpere, Rafael. Gerent del CCCB-Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

Excusen la seva absència:

45.	Cochs, Sergi. Associació Socio-Cultural DJs Contra la Fam.
46.	Giménez Gómez, Antònia. Coordinadora Local Creu Roja a Barcelona.
47.	Llotge i Mollet, Antoni. Coodinador Bidó de Nou Barris.
48.	Miralles i Ventimilla, Eduard. Diputació de Barcelona.
49.	Picas, Carme. Secretaria Tècnica de COCARMÍ-Comitè Català de representants de persones amb discapacitat.
50.	Roca i Albert, Joan. Director del MUHBA-Museu d'Història de Barcelona.
51.	Serra Villalba, Josep. Director del Museu Picasso de Barcelona.